

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE / Școala doctorală: Relații Internaționale și
Studii de Securitate / *Domeniul: Relații Internaționale și Studii Europene*
UNIVERSITÉ PARIS 8 VINCENNES-SAINT-DENIS
École doctorale: Sciences Sociales
Domaine: Sciences Sociales

Rezumatul tezei de doctorat

**Reconceptualizarea (In)Securității în Uniunea Europeană:
Relația Migrație-Identitate-Securitate.**

**Studiu de caz: "Dosarul Romilor" între miză politică și chestiune
socială, Franța 2007-2012**

Coordonatori științifici,
Prof. univ. dr. Adrian-Liviu IVAN
C.S.I. dr. Lucian NASTASĂ-KOVACS
Prof. univ. dr. Barbara LOYER

Candidat,
Claudia Anamaria IOV

Cluj-Napoca
2013

Cuprins

LISTA ABREVIERILOR

CUPRINS

MULTUMIRI

INTRODUCERE

OBIECTIVE

STRUCTURĂ

METODOLOGIE

REVIZUIREA LITERATURII DE SPECIALITATE

CAPITOLUL 1. RECONCEPTUALIZAREA "SECURITĂȚII": CONCEPTE, ȘCOLI DE GÂNDIRE, CRITICI ȘI NOI PERSPECTIVE DE CERCETARE

1.1.EVOLUȚIA ISTORICĂ A STUDIILOR DE SECURITATE

1.2. SEMNIFICAȚIA SECURITĂȚII ȘI MODUL ÎN CARE INSECURITATEA INFLUENȚEAZĂ AGENDA (INTER)NAȚIONALĂ

1.2.1.CE ESTE SECURITATEA?

1.3. SECURITIZARE, DESECURITIZARE ȘI SECURITATE SOCIETALĂ- ANALIZA UNEI (R)EVOLUȚII CONCEPTUALE

1.3.1.SECURITIZAREA CA „ACT DE VORBIRE”

1.3.2.DESECURITIZAREA –O SOLUȚIE VIABILĂ?

1.4. CONTESTATARIILE ȘCOLII DE LA COPENHAGA- A DOUA GENERAȚIE DE TEORETICIENI AI SECURITIZĂRII ȘI ȘCOALA DE LA PARIS

1.4.1.A DOUA GENERAȚIE DE TEORETICIENI AI SECURITIZĂRII

1.4.2. ȘCOALA DE LA PARIS SAU MODELUL SOCIOLOGIC DE SECURITIZARE

1.5. ȘCOALA FRANCEZĂ DE GEOPOLITIC: ROLUL REPREZENTĂRIILOR ÎN ANALIZA DE SECURITATE

1.6. EUROPA ÎN SECOLUL SECURITĂȚII SOCIETALE

1.7. CONCLUZII – ÎNSPRE O NOUĂ EPOCĂ DE SECURITATE ÎN EUROPA?

CAPITOLUL 2. RELAȚIA MIGRAȚIE – IDENTITATE – SECURITATE PE AGENDA DE SECURITATE A UNIUNII EUROPENE

2.1. MIGRAȚIA ȘI POLITICILE DE (IN)SECURITATE ÎN UE

2.1.1. REGÂNDIREA (IN)SECURITĂȚII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ- SECURITATEA SOCIETALĂ ȘI FENOMENUL MIGRAȚIONIST

2.1.2. “EUROPA DE VEST SUB ASEDIU: MIGRAȚIA ȘI STATUL BUNĂSTĂRII

2.2. IDENTITATEA ȘI CONSTRUCȚIA (IN)SECURITĂȚII FENOMENULUI MIGRAȚIONIST

2.2.1. IDENTITATE, CETĂȚENIE EUROPEANĂ ȘI MIGRAȚIA ÎN UE

2.2.2. LIBERA CIRCULAȚIE A PERSOANELOR ȘI CETĂȚENIA EUROPEANĂ ÎN RAPORTUL IDENTITATE-SECURITATE

2.2.3. ROLUL MASS-MEDIEI ÎN CONSTRUCȚIA (IN)SECURITĂȚII FENOMENULUI MIGRAȚIONIST

2.3. CONCLUZII

CAPITOLUL 3. ROMII DE IERI - PIONIERII EUROPEI DE MÂINE. PROIECTUL IDENTITAR ROM DE LA AROMĂ LA ESENȚĂ

3.1. MINORITATE, IDENTITATE, IMAGOLOGIE– DEFINIȚIE ȘI DILEME. SCURTĂ PRIVIRE CRITICĂ

3.2. DEZBATERICA ROM VS. ȚIGAN. AROMĂ SAU ESENȚĂ A PROCESULUI DE CONSTRUCȚIE IDENTITARĂ

3.3. ISTORIA ROMILOR DE IERI- PUNCTUL DE PORNIRE AL CONSTRUCȚIEI IDENTITARE ROME DE AZI

3.3.1. CINE SUNT ROMII? ÎNTRE MIT, IMAGOLOGIE ȘI DEZBATERE ȘTIINȚIFICĂ

3.3.2. LIDERI, ORGANIZAȚIILE ROMILOR ȘI „PROIECTUL POLITIC IDENTITAR”

3.3.3. TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROME

3.4. CONCLUZII

CAPITOLUL 4. „L’AFFAIRE DES ROMS” IN UNIUNEA EUROPEANĂ –INTRE LEGISLAȚIE EUROPEANĂ SI PREOCUPAREA STATELOR MEMBRE

4.1. LEGISLAȚIE INTERNAȚIONALĂ ȘI INSTRUMENTE POLITICE ÎN DOMENIUL MINORITAȚILOR

4.2. DESTINUL ROMILOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ LA INTERSECȚIA INSECURITĂȚII CU POLITICILE PUBLICE

4.2.1. CE MĂSURI S-AU LUAT? UE ȘI-A ASUMAT ROLUL DE LIDER?

4.3. SITUAȚIA ROMILOR IN STATELE DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST- CĂTRE O POLITICĂ DE INCLUZIUNE SOCIALĂ?

4.4. „ROMII - ȚAPI ISPĂȘITORI AI EUROPEI OCCIDENTALE ”- CUM S-A AJUNS AICI?

4.5. CONCLUZII

CAPITOLUL 5. SITUAȚIA ROMÂNILOR DE ETNIE ROMĂ DIN FRANȚA (2007-2012)-INSTRUMENTALIZAREA CHESTIUNII ROME ÎNTRE MIZĂ POLITICĂ ȘI PROBLEMĂ SOCIALĂ

5.1. FENOMENUL IMIGRAȚIONIST ÎN FRANȚA- EVOLUȚIE, IMPACT, POLITICI PUBLICE

5.1.1. IMIGRANȚI, STRĂINI, GENS DU VOYAGE, ROMI-DELIMITĂRI CONCEPTUALE

5.2. DOSARUL ROMÂNILOR DE ETNIE ROMĂ ÎN FRANȚA

5.2.1. CARACTERISTICILE MIGRAȚIEI ROMILOR DIN ROMÂNIA ÎN FRANȚA

5.2.2. HOW DID WE GET HERE? DE LA DISCURSUL DE LA GRENOBLE LA BĂTĂLIA CIFRELOR ROMILOR EXPULZAȚI

5.3. ROMII DIN AGLOMERAȚIA LYONEZĂ - ÎNTRE EVACUARI SISTEMATICE ȘI INTEGRARE SOCIALĂ (2007-2012)

5.3.1. COMUNITATEA DE ROMI DIN AGLOMERAȚIA LYONEZĂ- CARACTERISTICI

5.3.2. AGLOMERAȚIA LYONEZĂ: ACȚIUNILE DE EVACUARE/EXPULZARE A ROMILOR 2007-2012: UNDE ESTE VIITORUL ROMILOR?

5.3.3. „VIITORUL ROMILOR NU ESTE ÎN FRANȚA”: INCLUZIUNEA SOCIALĂ A ROMILOR ÎNTRE FRANȚA ȘI ROMÂNIA

5.3.3.1. ANDATU SAU”NOI NU PLECĂM DIN FRANȚA”!

5.3.3.2. “CENTRUL MULTIFUNCȚIONAL ” DIN TINCA – INȚIATIVĂ TRANS-NAȚIONALĂ PENTRU INCLUZIUNEA SOCIALĂ A ROMILOR ÎN STATUL DE ORIGINE

5.6. CONCLUZII

6. CONCLUZII GENERALE – CARE ESTE VIITORUL ROMILOR ÎN UE- CĂTRE UN NOU MODEL DE INTEGRARE SOCIALĂ ?

LISTA HĂRȚILOR

BIBLIOGRAFIE

- I. LUCRĂRI GENERALE**
- II. ARTICOLE, CAPITOLE DE CARTE**
- III. REVISTE**
- IV. DOCUMENTE OFICIALE, DISCURSURI, RAPOARTE**
- V. TEZE DE DOCTORAT, DIZERTAȚII**
- VI. PAGINI DE INTERNET, BAZE DE DATE, ARTICOLE DE ZIAR**

LISTA ANEXELOR

ANEXA A. COMPORTAMENTUL MIGRATOR PE MOTIVE ECONOMICE ÎN ANII '90

ANEXA B. IMAGINI EVACUĂRI/EXPULZĂRI ALE ROMILOR DIN FRANȚA

ANEXA C. STEAGUL ROMILOR

ANEXA D. COSTUM TRADIȚIONAL ROM- NEAMUL LINGURARILOR

ANEXA E. FIȘA DE PROIECT „ÎMREUNĂ PE PIAȚA MUNCII”

ANEXA F. EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ ÎN COMUNITĂȚILE DE ROMI DIN ROMÂNIA- FIȘE DE PROIECT

ANEXA G. NUMĂRUL ROMILOR ÎN DIFERITE STATE DIN EUROPA- ESTIMĂRI

ANEXA H. LOCUINȚELE ROMILOR ÎN FRANȚA

ANEXA I. DISCURSUL LUI NICOLAS SARKOZY DE LA GRENOBLE

ANEXA J. POZE- COMUNITATEA DE ROMI DIN PATA RÂT
ANEXA K. POZE- COMUNITATEA DE ROMI DIN TINCA

Cuvinte cheie: *minoritate, migrație, securitate societală, identitate, „dosarul rom”, integrare socială, insecuritate, relații inter-etnice, procesul de integrare europeană.*

Rezumat

După încheierea Războiului Rece, statul a încetat să mai fie singurul actor de securitate în condițiile în care chestiunile non-militare au început să câștige teren pe agenda internațională. Securitatea nu se mai identifică exclusiv cu chestiunile militare și cu cele de folosire a forței. Probleme noi, determinate de schimbările de pe arena internațională, precum relațiile inter-etnice, migrațiile, identitatea culturală, mediul, economia, câștigă teren în fața provocărilor tradiționale de securitate. În acest context triumviratul migrație-identitate-securitate a impus pe agenda europeană o abordare modernă a relației politică-securitate, cu consecințe directe asupra procesului de integrare europeană (în care UE joacă rolul de actor se desecuritizează).

În contextul globalizării, relația migrație-securitate capătă noi valențe cu ample reverberații în domeniul economic, politic, social, demografic și societal.

Globalizarea erodează granițele dintre politica externă și internă, dintre economie și securitate¹, dintre identitate și securitate, politică și cultură. Astfel, în actualul mediu de securitate, globalizarea riscurilor și amenințărilor a determinat mutarea accentului de la securitatea statului (teoria realistă) către securitatea comunității și implicit securitatea individului (teoria constructivistă și securitatea umană).

Migrația Est-Vest și circulația minorităților etnice au căpătat amploare și o largă mediatizare datorită incidentelor nefericite dintre imigranți și populația majoritară din statele de destinație (spre exemplu: cazul Mailat din Italia, situația romilor din Franța 2010-2012, Irlanda de Nord 2009, maghiarii din sudul Slovaciei, turcii din Germania, etc). Decidenții politici au folosit aceste incidente în lupta lor pentru putere și resurse financiare, transformând chestiunea migrației (legale și ilegale), a refugiaților și solicitanților de azil într-o meta-problemă, un joc de putere cu ample reverberații la nivel economic, social și societal.

¹ Cristian Troncotă, *Neliniștile insecurității*, București : Ed. Tritonic, 2005, pp. 15- 16.

După atacurile teroriste din SUA 2001 și replicile din Europa (Madrid 2004 și Londra 2005), securitizarea migrației s-a realizat într-un ritm accelerat, aceasta fiind conectată unor teme recurente pe agenda internațională: criminalitatea organizată, activităților ilegale, terorismului, amenințărilor la adresa identității și dezvoltării economice. Specialiștii securității naționale depun eforturi în vederea creării unei legături artificiale între diferite sectoare de activitate și migrația necontrolată pentru a justifica necesitatea intervenției statului. Dispariția inamicului din exterior a determinat inventarea unui inamic în interiorul societății (imigrantul, teroristul), mai greu de identificat și combătut în condițiile unei confruntări asimetrice, de slabă intensitate, cu ample reverberații la nivelul securității internaționale.

Pe fondul crizei economice, această situație a generat un instrument politic eficient, "frica de imigranți". În discursurile politice, prin amalgamare și contextualizare, teme, precum imigrația, străinii, solicitanții de azil, sunt identificate ca fiind cauza mai multor probleme socio-economice și de securitate, în încercarea factorilor de decizie de a acoperi eșecul identificării/formulării unor măsuri viabile pentru problemele economice, sociale sau politice interne.

Scopul prezentei cercetări vizează demonstrarea faptului că, în contextul noii agende de securitate europeană de după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 și replicile lor europene, imigrației, în general și romii, în particular s-au găsit prinși într-o spirală a insecurității, prin intermediul căreia migrația a fost ridicată la nivelul de meta-problemă, aceștia devenind tapi-ispășitori, în grade diferite, ale consecințelor acestei transformări. Pentru demonstrarea acestei ipoteze am apelat la două nivele de analiză: unul general, la nivelul Uniunii Europene, în care atenția ne-a fost reținută de modul în care relația migrație-identitate-(in)securitate se regăsește pe agenda extinsă de securitate a UE, și unul particular, axat pe chestiunea romă și modul în care aceasta se regăsește în spirala insecurității, analizând mai multe studii de caz, cu o atenție specială pentru cazul Franței. Atenția ne este reținută, în cazul Franței, de modul în care la nivel național problema romilor este folosită ca temă de campanie electorală, în timp ce, la nivel local, autoritățile publice (de exemplu Lyon), concomitent cu acțiunile de evacuare și expulzare, caută/experimentează, departe de ochii presei, diverse soluții pentru realizarea incluziunii sociale a romilor, atât în țara gazdă, dar mai ales în statul de origine.

Lucrarea argumentează că dosarul imigraționist, în general și problema romilor, în special, în contextul dezbaterii extindere vs. integrare, aduc în discuție o chestiune politică mai amplă referitoare la identitatea și politica socială a UE. Lipsa unei politici sociale comune (după modelul politicii agricole comune), deficitul democratic, eșecul procesului de reformă din ultimii ani evidențiază existența unei crize identitare la nivelul UE. Dimensiunea socio-economică și de securitate a “dosarului rom” reprezintă un caz care poate determina decidenții politici de la Bruxelles să regândească responsabilitățile sociale ale UE față de cetățenii săi, renunțând astfel la atitudinea ambiguă în fața fenomenului imigraționist.

Titlul lucrării “*Reconceptualizarea (In)Securității în Uniunea Europeană: Relația Migrație – Identitate - Securitate. Studiu de caz: ”Dosarul Romilor” între miză politică și chestiune socială, Franța 2007-2012*” delimitează tema, subiectul și locul cercetării. În cadrul lucrării accentul este pus pe modul în care problema romă este instrumentată, în funcție de conjunctura politică, ca miză politică sau problemă socială.

Fiind o cercetare în cotutelă, care îmbină într-un mod armonios istoria cu relațiile internaționale și analiza geopolitică, aria de analiză a subiectului este transdisciplinară, abordarea este multifacțată, cu focus pe cauzalitate, actori implicați și posibile scenarii pentru soluționarea chestiunii romilor la nivelul statelor membre ale UE în termeni de incluziune socială.

Noua dinamică a procesului de integrare europeană, de după semnarea Tratatului de la Maastricht, i-a determinat pe euro-scepticii să își manifeste reținerile cu privire la extinderea UE către Europa de Est (2004 și 2007), percepută ca o amenințare la adresa „identității occidentale”¹. În acest context, „cultura devine politică de securitate”², impunând chestiunile de securitate societală pe agenda extinsă a securității UE. Securitatea a fost în permanență scopul din spatele procesului de integrare europeană, motiv pentru care este de înțeles predilecția teoreticienilor europeni pentru o agendă diversificată a

¹ Branka Panic, Branka Panic, „Societal security-Security and Identity”, *Western Balkans Security Observer*, No.13, April-June 2009, p. 33.

² Ole Wæver, “Securitization and Desecuritization”, in Lipschutz, Ronnie D. (ed.), *On Security*, New York, Columbia University Press, 1995, p. 68.

securității, cu focus pe chestiunile care afectează existența și dezvoltarea societății. Identitatea inovează relația de cauzalitate migrație-(in)securitate conferindu-i suplețe și valoare referențială atât la nivel sub- cât și supra-național, determinând apariția unei agende de cercetare trans-disciplinare.

De la extinderea din 2007, romii sunt mai clar ca niciodată un subiect al politicii UE. Deși aceștia sunt în continuare percepuți de o parte din decidenții politici ca imigranți, romii devin tot mai prezenți în discursul public drept cea mai mare minoritate transnațională din Europa (cea mai vizibilă minoritate), care se confruntă cu problema excluderii socio-economice, o problemă care ar trebui soluționată la nivelul UE printr-o abordare integrată.

Dorința de a rezolva chestiunea romilor a devenit prioritatea zero a agendei europene, în condițiile în care după discursul de la Grenoble și lansarea “luptei împotriva imigrației ilegale”, discursurile și dezbaterile despre excludere socială, discriminare, încălcarea drepturilor și libertăților, în paralel cu imaginile cu excavatoarele care demolau taberele ilegale, femeile cu copii în brațe au ținut prima pagină a ziarelor, făcând înconjurul lumii.

Am ales analiza problemei romilor din Franța datorită complexității, actorilor sociali și politici implicați, dar și pentru că subiectul este, aparent, unul exotic, unic, de fapt, extrem de util pentru înțelegerea procesului de incluziune socială într-o societate multiculturală.

Migrația nu este un fenomen care să poată fi pe deplin controlat iar „zero migration”, cel puțin în randul populației rome nu este un proiect fezabil, nici dezirabil.

Ușurința cu care l'affaire des roms este asociată agendei de securitate a Franței, prin practica discursivă, în condițiile în care aceasta este în primul rând o problemă socio-economică, denotă vulnerabilitatea acestui grup etnic. Pe fondul luptei electorale, într-o perioadă de criză economică cu ample reverberații sociale și identitare, prin contextualizarea evenimentelor din Grenoble și Saint-Aignan (2010), președintele N.Sarkozy repune în discuție dosarul imigrației pe agenda de securitate franceză, un loc important fiind ocupat de vizibilitatea taberelor ilegale de romi. Legătura de cauzalitate migrație-(in)securitate creată de presedinte în discursul de la Grenoble, aduce în prim planul noii agende de securitate europene chestiunea managementului diversității și intensificarea procesului de incluziune socială.

Lucrarea de față se încadrează seriei studiilor dedicate evaluării consecințelor migrației prin prisma relației de cauzalitate migrație-identitate-(in)securitate, în contextul

particular al noii agende extinse de securitate a UE, cu focus pe chestiunea romă în Franța. Consecințele migrației sunt analizate la două nivele: miză politică (instrumentalizată de decidenții politici, în discursul public, pentru a câștiga capital electoral) și chestiune socială (cu focus pe programele coerente de integrare socială).

Elementul de noutate pe care acest proiect îl propune este perspectiva multidisciplinară, pe mai multe nivele de analiză a chestiunii romă în cadrul agendei de securitate extinse a UE. Metoda propusă de acest proiect este o analiză multifacetată a problematicii, care cuprinde planul demografic, istoriografia, domeniul economic, identitar, de securitate dar și cel social și de cultură politică.

Lucrarea este structurată în șapte capitole, dintre care un capitol de concluzii și bibliografia. Capitolele sunt grupate în două părți în funcție de obiectivele lucrării și metoda de analiză.

Partea I cuprinde primele trei capitole și analizează noua agendă de securitate extinsă a UE, cu focus pe relația de inter-dependență migrație-identitate-(in)securitate.

În contextul transformărilor care acompaniază sfârșitul Războiului Rece: colapsul comunismului și debutul noilor conflicte regionale, spre exemplu cele din Balcanii de Vest, scopul primului capitol este de a revizui literatura de specialitate și de a evidenția (r)evoluția din domeniul securității așa cum apare ea în urma mutării centrului de analiză dinspre securitatea în sens tradițional (politico-militar) spre securitatea în sens modern orientată spre individ, în care un rol important este jucat de conceptul de *identitate*, în sensul larg al cuvântului. Atenția ne este reținută de noua percepție asupra „securității” așa cum apare ea în interpretarea Școlilor de la Copenhaga și Paris, cu accent pe modelele de practici de securitate. O atenție specială este acordată cercetării realizate de reprezentanții Școlii Franceze de Geopolitică.

Capitolul este împărțit în două părți: prima dintre ele aduce în prim plan evoluția istorică a studiilor de securitate pentru ca următoarea să se focalizeze asupra noului cadru de analiză al „securității”, o scurtă trecere în revistă a sectorului securității societale, respectiv abordarea securitizării ca act de vorbire de către teoreticienii Școlii de la Copenhaga și criticile principalilor contestatari ai acesteia: a doua generație a teoreticienilor de securitizare și Școala de la Paris. Acest prim capitol este destinat formulării unui punct de vedere cu privire la noul cadru de analiză al securității, fixării unor concepte și instrumente de cercetare cu care vom opera pe parcursul anizei noastre.

În prima instanță am realizat o scurtă trecere în revistă a celor patru perioade din istoria studiilor de securitate, iar apoi atenția ne-a fost reținută de noua percepție asupra „securității”, așa cum apare ea în interpretarea Școlilor de la Copenhaga și Paris, cu accent pe modelele de practici de securitate. Formularea unui răspuns exhaustiv la întrebarea simplă *Ce este Securitatea?* s-a dovedit a fi practic imposibilă în condițiile în care teoreticienii se raportează diferit la ea, atât ca dimensiune obiectivă (reală) sau subiectivă (construct social), în funcție de scopul cercetării. Pentru lucrarea de față este importantă natura subiectivă a acesteia în contextul triumviratului migrație-identitate-securitate.

Scopul celui de-al doilea capitol este de a analiza relația de inter-dependență migrație-identitate-securitate cu focus pe efectele acesteia asupra procesului de întregire europeană. Acest nexus va fi analizat sub triplu aspect al efectelor sale asupra securității, al statului bunăstării și construcției identitare în cadrul UE. Analiza vizează demonstrarea faptului că securizarea migrației merge dincolo de practicile discursive ale lui Weaver, fiind parte integrantă a unei construcții complexe, denumită de Claudia Arădău „continuum de securitate”. În această analiză, migrația trebuie înțeleasă și privită ca un efect de *spill-over*, reunind sectoare de analiză anterior studiate separat. În contextul actual, marcat de criza economică, migrația a fost ridicată la nivelul de meta-problemă¹, granița dintre amenințările la adresa politicii interne și externe devenind tot mai neclare.

Capacitatea de integrare a UE a fost pusă la grea încercare, în cazul ultimelor două valuri de aderare, cu state cu un număr considerabil de populație de etnie romă care trăiește în condiții precare (ne referim la extinderile din 2004 și 2007, nu ne referim în analiza noastră și la cazul Croației, care a aderat de curând, pentru că efectele acestei aderări vor fi vizibile cel mai devreme peste 5 ani). Aceste două extinderi au fost diferite de cele anterioare atât prin numărul mare de solicitanți, trecutul istoric, mărimea populației sau conflictele dintre populația majoritară și minorități. În acest context se pune problema *ce fel de stabilitate și securitate se pretează unei astfel de Uniuni? Cât de important este proiectul politic identitar european în fața liberalizării economice*, în condițiile în care după Tratatul de la Maastricht, Comunitatea Europeană, preponderent economică, a intrat pe făgașul unei uniuni politice. Interesant de urmărit este modul în care procesul de

¹ Dider Bigo, „Migration and Security” in Virginie Guiraudon, Christian Joppke, eds., *Controlling a New Migration World*, London: Routledge, 2001, pp. 121-122.

integrare europeană funcționează ca un sistem de securitate determinând o reșezare a rolului statului în termeni de identitate (în sensul de naționalitate) și securitate (societală) în cadrul acestui sistem. Securitatea a fost în permanență scopul din spatele procesului de integrare europeană, în încercarea statelor de a evita repetarea atrocităților din secolul XX.

Capitolul este împărțit în trei părți, fiecare dintre acestea abordând o componentă a spiralei de insecuritate create de triumviratul migrație-identitate-securitate. În primă instanță vom analiza relația migrație-securitate în cadrul agendei extinse de securitate, pentru ca apoi atenția să ne fie reținută de relația identitate-securitate, în care securitatea este scopul din spatele procesului de integrare europeană. Relația migrație-identitate-securitate va fi analizată din dublă perspectivă: identitatea și migrația atât ca și cauză a insecurității cât și ca efect al acesteia.

A doua generație de teoreticieni ai securitizării și reprezentanții Școlii de la Paris au pus accent pe rolul imaginilor și mass-mediei în procesul de securitizare, motiv pentru care, în ultima parte a acestui capitol, atenția ne este reținută de rolul mass-mediei în societate, în cadrul procesului de securitizare/desecuritzare.

Acest capitol urmărește trei obiective: o mai bună înțelegere a modului în care triumviratul migrație-identitate-securitate a impus pe agenda europeană o abordare modernă a relației politică-securitate, a modului în care a influențat procesul de integrare europeană (în care UE joacă rolul de actor se desecuritzare) și totodată identificarea unei modalități de abordare a consecințelor care decurg din acest triumvirat.

Capitolul al treilea reia și aprofundează relația identitate-securitate având în centrul analizei “proiectul politic identitar rom”. Atenția ne este reținută de elementele care compun identitatea romă: istorie, cultură și tradiții, în intenția noastră de a separa mitul și folclorul de realitatea istorică.

Analiza nu se dorește a fi una exhaustivă, ea face o trecere în revistă a momentelor cheie, a chestiunilor controversate din istoria și cultura romă care au dat naștere unor reale dispute de-a lungul timpului între activiștii/liderii romi (demersul constructivist) și cercetători (demersul deconstructivist).

Pe rând atenția ne este reținută de primele atestări ale prezenței romilor în Europa, importanța și rolul nomadismului în istoria acestui grup, dezbateră rom vs. țigan, respectiv

rolul organizațiilor române în conturarea și afirmarea la nivel internațional a proiectului identitar românesc.

Partea a doua din teză cuprinde următoarele două capitole și este consacrată analizei situației romilor la nivelul mai multor state din UE, folosind instrumentele și teoriile analizate în capitolele din prima parte a lucrării, cu o atenție specială asupra situației romilor în Franța.

În capitolul al patrulea, analiza este centrată pe relația de interdependență între două componente: identitatea și securitatea, cu accent pe legislația internațională, potențialul de conflict inter-etnic, modul în care diferite aspecte ale abordării legislative cu privire la drepturile omului și protecția minorităților naționale și etnice au influențat relația dintre stat (în termeni de populație majoritară) și minoritate (populația romă, considerată aici ca o minoritate non - populară) în mai multe țări din Europa Centrală și de Sud-Est.

Construcția Europei de mâine nu se poate realiza, însă, fără a obține un consens în ceea ce privește migrația internațională și efectele acesteia pe termen mediu și lung asupra securității, coeziunii sociale, a statului bunăstării și a identității în cadrul UE. În acest context, țările membre ale UE (atractive pentru imigranți datorită sistemului de protecție socială sau a posibilităților economice) au demonstrat o preocupare constantă în perfecționarea legislației în domeniul migrației.

În ceea ce privește situația romilor la nivel de state membre ale UE, atenția ne-a fost reținută, în prima instanță, de situația etnicilor romi în câteva state (de origine) din Europa Centrală și de Est, iar apoi de măsurile luate de două dintre statele Europei de Vest, respectiv Italia și Spania, în fața valurilor de imigranți români de etnie romă (cu precădere după aderarea României la UE) cu accent pe amploarea fenomenului, relația migrație-securitate, populație majoritară-imigranți și modul de redare a acestei relații în mass-media.

Capitolul cinci abordează situația românilor de etnie romă din Franța, în perioada 2007-2012. Scopul nostru vizează realizarea unei analize complexe asupra situației în contextul noii agende de securitate europeană, depășind cadrul strict teoretic al spiralei insecurității, cu focus pe relația săracie - migrație - securitate (prin intermediul incluziunii

sociale). Întrebarea care apare aici este *Integrarea socială poate fi susținută/ trebuie încurajată în cadrul statului gazdă sau a celui de origine?*

Obiectivul nostru constă în realizarea unei analize coerente în vederea facilitării înțelegerii caracteristicilor care individualizează situația romilor în diverse tabere ilegale din Franța, relațiile cu populația majoritară, cu ONG-urile de profil, dar și perspectivele de viitor între repatriere/expulzare și integrare socială.

Acest capitol are trei secțiuni principale și una de concluzii și mărturii ale unor romi care trăiesc în Franța și a unor reprezentanți ai ONG-urilor care lucrează în vederea integrării acestora, formulând totodată câteva direcții viitoare de intervenție și cercetare. Prima secțiune a capitolului este dedicată unui scurt istoric al fenomenului imigraționist în Franța după al Doilea Război Mondial cu accent pe evoluție, impactul asupra societății franceze și politicile aplicate pentru reducerea și controlarea lui. În a doua secțiune atenția ne va fi reținută de situația romilor din Hexagon, cu accent pe ultimele valuri dinspre România și Bulgaria în vederea stabilirii, în linii mari, a cadrului general de analiză, respectiv securitizarea societală operată de autoritățile franceze și reacția provocată de aceste acțiuni la nivel internațional. Aceste acțiuni au atins punctul culminant în vara și toamna anului 2010 (elementul declanșator fiind discursul președintelui, pe atunci în funcție, Nicolas Sarkozy, de la Grenoble).

Din motive politico-electorale, pe fondul unei amalgamări a evenimentelor și incidentelor izolate dintre populația majoritară și imigranții din diverse părți ale statului, exploatând totodată starea de nemulțumire a electoratului francez în fața creșterii constante a numărului și vizibilității imigranților, prin intermediul unui discurs de securitizare, președintele a transformat chestiunea imigranților din Hexagon într-o meta-problemă. În această parte a analizei, interesul nostru este reținut de modul în care etnicii romi au devenit parte integrantă a procesului de securitizare societală și al programului de măsuri excepționale (în special expulzări și evacuări) puse în aplicare de decidenții politici francezi.

Ultima parte a studiului de caz este dedicată situației romilor din Regiunea Rhone-Alpes, mai precis situația românilor de etnie romă din Grand Lyon în perioada 2007-2012 de la evacuări și repatriere voluntară la măsuri coerente de integrare socială atât la nivel local (programul ANDATU) cât și prin cooperare trans-națională cu autoritățile statului de

origine. Atenția ne va fi reținută de un proiect trans-național inițiat de Primăria din Lyon cu Primăria din Tinca (jud.Bihor), care vizează incluziunea socială a romilor în statul de origine.

Capitolul de concluzii sintetizează principalele rezultate obținute în cadrul analizei și trasează noi linii de cercetare, scenarii posibile pentru soluționarea chestiunii rome ținând cont de actorii implicați, amploarea fenomenului și gravitatea situației reprezentanților acestei etnii atât în țările de origine cât și în cele de destinație.

Bibliografia cuprinde surse primare oficiale și rapoarte ale Comisiei Europene, dar și surse secundare: cărți, articole de specialitate, periodice, lucrări prezentate la conferințe, articole de ziar și surse electronice. Defalcarea bibliografiei pe diferitele surse utilizate are scopul de a evidenția rolul acestora în realizarea lucrării.